

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
ДОНЕЦКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ**

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
«ДОНЕЦКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»**

Филологический факультет

УТВЕРЖДЕНО:

на заседании Ученого совета
филологического факультета
протокол № 6

от 23.02.2018 г.

Председатель Ученого совета
И.М. Артамонова

ПРОГРАММА

вступительного испытания по украинскому языку и литературе

**для абитуриентов, поступающих на обучение по
образовательной программе
МАГИСТРАТУРЫ**

на направление подготовки:

45.04.01 Филология (профиль: Украинский язык и литература)

Донецк, 2018

Пояснительная записка

Целью вступительного экзамена по украинскому языку и истории украинской литературы является проверка знаний, умений и навыков, необходимых для освоения основной образовательной программы магистратуры по направлению подготовки 45.04.01 Филология (профиль: Украинский язык и литература).

Вступительный экзамен для поступающих на обучение по образовательно-квалификационному уровню «магистр» включает все разделы курса современный украинский язык и курса история украинской литературы.

Поступающий в магистратуру должен обнаружить наличие базовых профессиональных компетенций, предусмотренных образовательным стандартом по направлению подготовки 45.04.01 Филология (профиль: Украинский язык и литература).

Поступающий в магистратуру должен *знать*:

- основные этапы развития истории языкознания;
- основные направления современных языковедческих исследований;
- фонетический строй и систему фонем современного украинского языка;
- современную украинскую орфоэпию, графику, орфографию, лексикографию и фразеологию;
- принципы украинской лексикографии и основные типы словарей;
- украинскую морфологию, лексико-грамматические классы слов, принципы их выделения и переходные явления в сфере частей речи;
- синтаксис современного украинского языка; виды связей, словосочетаний и их модели; структурные типы предложений;
- основные периоды становления украинской литературы;
- хронологию литературных течений, направлений, стилей;
- периодизацию и культурные центры каждого литературного периода;
- типологию известных литературных явлений.

Поступающий в магистратуру должен *уметь*:

- использовать положения общего языкознания в рассмотрении вопросов частных областей лингвистики;
- анализировать единицы фонетического, лексико-семантического, морфемного, словообразовательного, морфологического, синтаксического уровней;
- использовать правила современной орфографии и пунктуации.
- определять роль и место украинской литературы как искусства слова в контексте
- общечеловеческих ценностей мировой культуры;
- понимать специфику изучения украинской литературы как учебного предмета;
- применять на практике базовые сведения по теории литературы;

– владеть элементарными навыками системного анализа художественного текста;

– ориентироваться в культурно-исторических этапах развития украинской литературы.

В программе имеется список основной профессиональной литературы, которым, однако, не следует ограничиваться при подготовке и проведении вступительного экзамена; это касается статей, которые не значатся в перечне, а также монографических работ из соответствующих лингвистических проблем.

Программы вступительных экзаменов по украинскому языку и истории украинской литературы для студентов ОКУ «магистр» составлены с учетом типовых программ по языковедческим и литературоведческим дисциплинам, утвержденных на кафедре украинской филологии и прикладной лингвистики филологического факультета ОГУ ВПО «Донецкий национальный университет».

Програма вступного іспиту з української мови

Фонетика

- Звуки мовлення і звуки мови. Поняття фонем. Основні функції фонем. Варіанти фонем. Нейтралізація фонем.

- Голосні фонем, їх склад. Питання про кількість голосних фонем української мови в дослідженнях українських вчених. Диференційні ознаки голосних фонем. Система голосних фонем.

- Приголосні фонем, їх склад. Питання про кількість приголосних фонем в українській мові. Диференційні ознаки приголосних фонем. Система приголосних фонем.

- Видозміни приголосних фонем: асиміляція, спрощення, дисиміляція.

- Чергування голосних фонем: <о>, <е> з фонетичним нулем; <о>, <е> з <і>; <е> з <о> після шиплячих та <й>.

- Чергування приголосних фонем: <г>, <к>, <х> - <ж>, <ч>, <ш>; <г>, <к>, <х> - <з'>, <ц'>, <с'>; зубних з ясенними; однієї фонемі зі сполученням двох.

- Склад як одиниця фонетики. Основні теорії складу (сонорна, експіраторна, м'язового напруження). Структура складу і його компоненти. Типи складів: прикриті, напівприкриті та неприкриті; відкриті, закриті та напівзакриті. Складоподіл в українській мові.

- Словесний наголос, його функції. Місце наголосу в слові в українській мові. Рухомий і нерухомий наголос при словозміні і словотворенні.

- Орфоепічні норми в системі голосних і приголосних. Кодифікація орфоепічних норм.

- Орфографія. Розділи української орфографії. Принципи української орфографії: фонетичний, морфологічний, традиційний, диференційний.

Лексикологія

- Лексичне значення слова. Структура лексичного значення: архісеми, диференційні семи, конотативні семи.
- Полісемія слова. Семантична структура полісемічного слова. Ієрархія значень і типи полісемії в українській мові.
- Метафора й метонімія як способи семантичної деривації. Види метафор. Продуктивні моделі метонімічних перенесень. Синекдоха як різновид метонімії.
- Лексичні омоніми, їх типи. Відмежування лексичних омонімів від випадків відносної омонімії. Проблема розмежування омонімії й полісемії.
- Лексичні синоніми. Абсолютна синонімія. Типи синонімів за характером відмінностей. Синонімічний ряд і його домінанта. Поняття про квазісиноніми. Словники синонімів.
- Лексичні антоніми. Структурні й семантичні типи антонімів. Поняття про енантіосемию. Стилістичні прийоми, побудовані на антонімії. Словники антонімів.
- Лексичні пласти української лексики за походженням. Питома українська лексика, її ознаки. Лексичні запозичення. Освоєння запозичених слів. Етимологічні словники. Словники іншомовних слів.
- Стилістична диференціація лексики української мови. Стилістично нейтральна лексика. Розмовна лексика, її види. Книжна лексика, її види.
- Динамічні потенції лексико-семантичної системи мови. Активна лексика. Застаріла лексика, її види. Неологізми, їх види. Оказіоналізми.
- Фразеологізм як одиниця мови (визначення, ознаки). Питання про обсяг фразеології. Семантичні типи фразеологізмів. Системні відношення у сфері фразеології. Фразеологічні словники української мови.

Морфеміка. Словотвір. Морфологія

- Способи словотвору і структурні класи слів.
- Поняття морфеми. Історичний характер морфемної структури слова.
- Морфологія як учення про граматичні форми слова і граматичні категорії.
- Питання про частини мови та їх класифікацію в мовознавчій літературі.
- Граматичні категорії іменника.
- Відміни іменників та їх історичне формування.
- Питання про місце числівників у системі частин мови.
- Місце займенника в системі частин мови. Особливості граматичних категорій займенника.
- Форми дієслова. Власне дієслівні граматичні категорії.
- Питання про частиномовний статус службових слів.

Синтаксис

- Типологія синтаксичних зв'язків.
- Сучасна українська синтаксична класиологія.
- Формально-граматичний аспект речення. Типологія головних членів речення.

- Традиційне та нове вчення про другорядні члени речення.
- Проблема односкладного речення в сучасній українській мові.
- Поняття про синтаксичне ускладнення простого речення. Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення.
- Синтаксис складного речення. Визначальні структурно-семантичні ознаки складного речення в сучасній українській мові. Змістова та інтонаційна єдність частин складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення.
- Поняття про складносурядне речення, його структура та місце в системі мови. Засоби організації складносурядних речень як цілісної структури.
- Поняття про складнопідрядне речення. Етапи становлення та еволюція поглядів. Основні класифікації складнопідрядних речень в українській мові.
- Текст. Граматичні категорії тексту. Текст, контекст і текстуалітет. Функції тексту.

Стилістика і культура мовлення

- Стилістичні конотації. Загальна характеристика.
- Функціонально-стильові та емоційно-експресивні значення фразеологічних одиниць.
- Функціонально-стильові та емоційно-експресивні значення лексичних одиниць.
- Стилістичні конотації словотвірних засобів.
- Загальні характеристика стилів української мови.
- Поняття норми, нормалізації, кодифікації. Пуризм.
- Загальна характеристика комунікативних якостей мовлення.

Діалектологія

- Основні напрямки діалектологічних досліджень (теоретичний, лінгвогеографічний, лексикографічний).
- Діалектні групи і говори української мови. Характеристика найважливіших мовних ознак.
- Українська діалектна лексика.

Методика викладання української мови

- Типи уроків з української мови: класифікація і характеристика.
- Уроки розвитку зв'язного мовлення: основні різновиди, структура.
- Методи та прийоми навчання української мови: класифікація та характеристика.
- Аудіювання та читання як рецептивні види мовленнєвої діяльності: загальна характеристика, класифікація, методика перевірки аудіативних умінь учнів.
- Говоріння та письмо як продуктивні види мовленнєвої діяльності: загальна характеристика, класифікація, методика перевірки мовленнєвих умінь учнів.

- Типологія мовних і мовленнєвих учнівських помилок.
- Позакласна робота з української мови: форми, загальна характеристика.

Історична граматики

• Періодизація історії української мови. Джерела історичного вивчення української мови.

• Фонетико-фонологічна система староукраїнської (давньоукраїнської, старокиївської) мови кінця IX століття. Основні зміни звукової системи в X – першій половині XI століття.

- Занепад редукованих, його фонетичні і морфологічні наслідки.
- Розвиток словотвірної системи української мови.
- Історія українського вокалізму.
- Історія українського консонантизму.
- Історія іменникового відмінювання.
- Історія займенників.
- Історія прикметників.
- Формування числівників як частини мови.
- Класифікація дієслів. Історія видо-часової системи.
- Розвиток синтаксичного ладу.
- Діалектне членування мови періоду Київської Русі. Діалекти України.

Утворення української, російської та білоруської мов.

Рекомендована література

Авксентьев, Л. Г. Сучасна українська мова: фразеологія [Текст] / Л.Г.Авксентьев. – Харків: Вища школа, 1983. – 137 с.

Бабич, Н. Д. Основи культури мовлення [Текст] / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.

Бабич, Н.Д. Практична стилістика і культура української мови [Текст] / Н.Д.Бабич. – Львів: Світ, 2003.

Бевзенко, С. П. Українська діалектологія: Збірник вправ і завдань [Текст] / С.П. Бевзенко. – К.: Вища школа, 1980. – 246 с.

Безпояско, О. К. Граматика української мови [Текст] / О.К. Безпояско, К.Г.Городенська. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.

Беляєв, О. М. Сучасний урок української мови [Текст] / О.М. Беляєв. – К.: Радянська школа, 1981, – 176с.

Беляєв, О. М. Методика вивчення української мови в школі [Текст] / О.М.Беляєв, В.Я. Мельничайко, М.І. Пентиліук, Г.Р. Передрій, Л.П. Рожило. – К.: Радянська школа, 1987. – 246 с.

Булаховський, Л. А. Деякі особливості українського консонантизму [Текст] / Л.А. Булаховський // Вибрані праці в 5-ти томах. – Т.2. – К.: Наукова думка, 1981. – С. 262-271.

- Винницький, В. М. Наголос в сучасній українській мові [Текст] / В.М.Винницький. – К.: Радянська школа, 1984. – 160 с.
- Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник [Текст] / І.Р. Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.
- Вихованець, І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови [Текст] / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1992. – 224 с.
- Вихованець, І. Р. Частини мови у семантико-граматичному аспекті [Текст] / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1988. – 256 с.
- Вихованець, І. Р. Теоретична морфологія української мови [Текст] / І.Р.Вихованець, К.Г. Городенська. – К.: Пульсари, 2004. – 398 с.
- Гончаренко, С. У. Український педагогічний словник [Текст] / С.У.Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376с.
- Грищенко, А. П. Сучасна українська літературна мова [Текст] / А.П.Грищенко, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ. – К.: Вища школа, 1997. – С.11-97, 98-253.
- Дзендзелівський, Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології [Текст] / Й.О. Дзендзелівський. – Ужгород: Вид-во УДУ, 1966. – 98 с.
- Єрмоленко, С. Я. Нариси з української словесності: Стилїстика та культура мови [Текст] / С.Я. Єрмоленко. – К.: Довіра, 1999, – 432 с.
- Жилко, Ф. Т. Нариси з діалектології української мови [Текст] / Ф.Т. Жилко. – К.: Радянська школа, 1966. – 307 с.
- Жовтобрюх, М. А. Курс сучасної української літературної мови [Текст] / М.А. Жовтобрюх, Б.М. Кулик. – К.: Вища школа, 1972.
- Загнітко, А. П. Теоретична граматики української мови [Текст] / А.П.Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – 437 с.
- Загнітко, А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис : Монографія [Текст] / А.П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – 662 с.
- Залеський, А. М. Вокалізм південно-західних говорів української мови [Текст] / А.М. Залеський. – К.: Наук. думка, 1973. – 156 с.
- Іваницька, Н. Л. Двоскладне речення в українській мові [Текст] / Н.Л.Іваницька. – К.: Вища шк., 1986. – 168 с.
- Історія української мови: Морфологія / С.П. Бевзенко, А.П. Грищенко, Т.Б.Лукинова та ін. – К.: Наукова думка, 1978.
- Історія української мови: Фонетика / М.А. Жовтобрюх, В.М. Русанівський, В.Г. Складенко. – К.: Наукова думка, 1979.
- Караман, С. О. Методика навчання української мови в гімназії [Текст] / С.О.Караман. – К.: Ленвіт, 2000.
- Каранська, М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови [Текст] / М.У. Каранська. – К.: Либідь. 1992. – 312 с.
- Клименко, Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови [Текст] / Н.Ф. Клименко. – К.: ІЗМН, 1998. – 182 с.
- Кобилянський, Б. В. Діалект і літературна мова [Текст] / Б.В. Кобилянський. – К.: Радянська школа, 1960. – 402 с.
- Коваль, А. П. Практична стилїстика сучасної української мови [Текст] / А.П.Коваль. – К.: Вища школа, 1987. – 352 с.

Коструба, П. П. Фонетика сучасної української літературної мови [Текст] / П.П. Коструба. – Ч.1. – Львів, 1963. – 100 с.

Кочан, І. Українські лінгводидакти крізь призму часу: словник-довідник [Текст] / І. Кочан, Н. Захлюпана. – Львів: ПАІС, 2009. – 168с.

Курс сучасної української літературної мови / За ред. Л. А. Булаховського. – К.: Рад. шк., 1951. – Т. 2: Синтаксис. – 465 с.

Лисиченко, Л. А. Лексикологія сучасної української мови: Семантична структура слова [Текст] / Л.А. Лисиченко. – Харків: Вища школа, 1977. – 114 с.

Лукач, С. П. Бесіда на уроках мови [Текст] / С.П. Лукач. – К.: Радянська школа, 1990. – 112с.

Мацько, Л.І. Стилїстика української мови [Текст] / Л.І. Мацько, О.М.Сидоренко, О.М. Мацько. – К.: Вища школа, 2003.

Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2000. – 264 с.

Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2004. – 400с.

Наумчук, М. М. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови [Текст] / М.М. Наумчук. – Тернопіль: Астон, 2008 – 132 с.

Олійник, І. С. Методика викладання української мови в середній школі [Текст] / І.С. Олійник, В.К. Іваненко, Л.П. Рожило, О.С. Скорик. – К.: Вища школа, 1989. – 308 с.

Остапенко, Н. М. Технологія сучасного уроку рідної мови: навч. посіб. [Текст] / Н.М. Остапенко, Т.В. Симоненко, В.М. Руденко. – К.: ВЦ «Академія», 2011 – 248 с.

Пентилюк, М. І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах [Текст] / М.І. Пентилюк, Т.Г. Окуневич. – К.: Ленвіт, 2006.

Пентилюк, М. І. Сучасний урок української мови [Текст] / М.І. Пентилюк, Т.Г. Окуневич. – Харків: Основа, 2007. – 176с.

Пентилюк, М. Ф. Культура мови і стилїстика [Текст] / М.Ф. Пентилюк. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.

Півторак, Г. П. Формування і діалектна диференціяція давньоруської мови [Текст] / Г.П. Півторак. – К.: Наукова думка, 1988.

Плиско, К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови [Текст] / К.М. Плиско. – Харків: Основа, 1995. – 240 с.

Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах [Текст] / За ред. М.І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003, – 302 с.

Самійленко, С. П. Нариси з історичної морфології української мови [Текст] / С.П. Самійленко. – Ч. 1. – К.: Радянська школа, 1964; Ч. 2. – К.: Вища школа, 1970.

Скрипник, Л. Г. Фразеологія української мови [Текст] / Л.Г. Скрипник. – К.: Наук. думка, 1973. – 248 с.

Слинько, І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання: Навч. Посібник [Текст] / І.І. Слинько, Н.В.Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К.: Вища шк., 1994. – 670 с.

Словник-довідник з української лінгводидактики [Текст] / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003. – 149с.

Словотвір сучасної української літературної мови [Текст] / Відп. ред. М.А.Жовтобрюх. – К.: Наук. думка, 1979. – 406 с.

Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія [Текст] / Ред. І.К. Білодід. – К.: Наукова думка, 1973. – 438 с.

Сучасна українська літературна мова. Морфологія [Текст] / Ред. І.К.Білодід. – К.: Наукова думка, 1969. – 583 с.

Сучасна українська літературна мова. Фонетика [Текст] / Ред. І. К.Білодід. – К.: Наукова думка, 1969. – 436 с.

Тоцька, Н. І. Сучасна літературна українська мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія [Текст] / Н.І. Тоцька. – К.: Вища школа, 1981.

Українська мова. Енциклопедія [Текст] / Ред. В. М. Русанівський, О.О.Тараненко та ін. – К.: Укр. енциклопедія, 2000. – 752 с.

Чабаненко, В.А. Основи мовної експресії [Текст] / В.А. Чабаненко. – К.: Вища школа, 1984. – 167 с.

Чабаненко, В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови [Текст] / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя, 2002. – 351 с.

Шульжук, К. Ф. Складні багатокомпонентні речення в українській мові [Текст] / К.Ф. Шульжук. – К.: Вища шк., 1986. – 183 с.

Програма вступного іспиту з історії української літератури

Усна народна творчість

Специфіка українського фольклору. Проблеми фольклористики як науки. Походження терміну «фольклор», співвідношення з синонімічними термінами. Класифікація фольклорних жанрів. Система жанрів українського фольклору.

Етапи розвитку української фольклористики. Перші відомості про український фольклор (від давнини до початку ХІХ століття).

Наукові школи фольклористики ХІХ і ХХ ст. Походження та історичний розвиток фольклору. Поняття про міф та його тематичні цикли.

Специфіка народної прози. Жанрова система фольклорної прози: казкова і не казкова. Проблема визначення казки, її жанрові домінанти. Класифікація казок.

Легенди і перекази як жанри неказкової фольклорної прози, відмінність від жанру казки. Історико-хронологічні цикли переказів.

Народні оповідання. Бувальщини. Небилиці. Анекдоти. Притчі. Основні проблеми пареміографії та пареміології. Жанрові різновиди паремій.

Пісенний епос українського народу: билини, думи, історичні пісні, пісні-хроніки. Класифікація дум, особливості композиції і мови.

Побутування українських народних балад.

Родинно-побутові пісні. Цикли родинно-побутової лірики.

Жанровий склад соціально-побутових пісень.

Характеристика танцювальних пісень, коломийок та частівок.

Народні пісні літературного походження. Романси.

Особливості календарно-обрядової поезії. Поняття про обряд (ритуал), звичай, свято, обрядовість.

Народна драма та родинно-обрядова творчість. Вертеп. Еволюція жанру весільної драми. Символіка весільних пісень.

Жанровий склад дитячого фольклору.

Рекомендована література

Грица С. Фольклор у просторі та часі. Вибрані статті / Софія Грица. – Тернопіль: Астон, 2000. – 228 с.

Грицай М. Українська народна поетична творчість / М. Грицай, В. Бойко, Л. Дунаєвська. – К.: Вища школа, 1983. – 358 с.

Лановик М. Українська усна народна творчість / Мар'яна Лановик, Зоряна Лановик. – К.: Знання-Прес, 2001. – 591 с.

Руснак І. Український фольклор: навч. посібник / Ірина Руснак. – К.: Видавничий центр «Академія», 2010. – 304 с.

Ярошевич І. А. Усна народна творчість: Темаріум практичних занять та методичні рекомендації з курсу / Ірина Ярошевич, Сергій Цікавий. – Донецьк: ДонНУ, 2013. – 64 с.

Давня українська література

Історія вивчення давньої української літератури. Жанрова система літератури Середньовіччя. Біблія і українська література. Апокрифи, історія їх рецепції.

Загальна характеристика перекладної літератури. Оригінальна література. Агіографічна література. Житійна література. Образи святих мучеників Бориса і Гліба у «Сказанні...».

Літописання. Повість врем'яних літ. «Повчання Володимира Мономаха»: сюжетно-композиційні та художньо-стилістичні особливості.

Ораторсько-проповідницька проза. «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона як відображення духовних проблем інтелектуального життя Русі.

Галицько-Волинський літопис: жанрова самобутність твору. Фольклорні джерела літопису.

Історія видання та вивчення «Слова о полку Ігоревім».

Києво-Печерський патерик: джерела, жанрова своєрідність.

Відродження як культурно-історична епоха. Творчість Ю. Котермака (Дрогобича). Збірка «Пісні Павла Русина з Кросна»: мотиви автобіографізму, опанування світових культурних надбань. Літературна діяльність С. Кленовича. Поема «Роксоланія». Станіслав Оріховський – представник латиномовної прози.

Причини і зміст літературної полеміки між православними і католиками. Полемічні трактати. Творчість Івана Вишенського. Осмислення християнських цінностей у творі «Викриття диявола-світодержця».

Бароко як культурно-історична епоха, як напрям в мистецтві, як художній стиль. Класифікація родів і жанрів у київських поетиках. Митрофан Довгалецький «Сад поетичний». Феофан Прокопович «De arte poetica».

Українська історіографія, козацькі літописи XVII – XVIII ст. Козацькі літописи як самобутнє явище української літератури. Літопис Самовидця, Григорія Граб'янки, Самійла Величка.

Особливості барокової поезії. Своєрідність панегіричної поезії. Геральдична й епіграматична поезія. Структура емблеми, її основні складники.

Творчість Лазаря Барановича. Бароковий концептизм збірки «Аполлонова люття». Зорова поезія І. Величковського. Поетична збірка «Млеко...» як антологія курйозної поезії.

Д. Братковський та його збірка віршів «Світ, розглянутий по частинах».

Збірка прозових і поетичних творів Кирила Транквіліона-Ставровецького «Перло многоцінне».

Ораторська проза Бароко. Полемічні твори І. Галятовського. Книга проповідей «Ключ розуміння» А. Радивилівського.

Бурлескна творчість «мандрівних дяків» – прояв сміхової культури. Жанри «низового бароко»: тематика, проблематика, жанрова специфіка. Українська віршована сатира XVIII століття.

Вертепна драма. Барокові інтермедії. Джерела сюжетів. Вияв синтезу фольклорної та літературної традиції у вертепній драмі. Драма Ф. Прокоповича «Володимир».

Життєвий і творчий шлях Г. Сковороди. Поетична збірка «Сад божественних пісень», байкарська спадщина. Діалоги-притчі: «Благородний Еродій», «Убогий Жайворонок».

Рекомендована література

Возняк М. Історія української літератури: у 2-х кн. / М. Возняк. – Кн. 2. – Львів: Світ, 1994 – 555 с.

Грушевський М. Історія української літератури: в 6 т. 9 кн. Т. 4: Усна творчість пізніх княжих і переходових віків XIII-XVII, Кн. 1 / упоряд. О.М.Таланчук; приміт. С. К. Росовецького. – К.: Либідь, 1994. – 336 с.

Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. – К.: Феміна, 1995. – 688 с.

Слово многоцінне: хрестоматія укр. л-ри, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга пол. XV-XVI ст.) та в епоху Бароко (кінець XVI-XVIII ст.): в 4-х кн. – Кн. 1: Література епохи Ренесансу (друга половина XV-XVI століття); Література раннього Бароко (80-ті роки XVI століття – 1632 рік) / кер. проекту В.В.Яременко; упоряд. В. О. Шевчук, В. В. Яременко. – К.: Аконт, 2006. – 800 с.

Українська література у портретах і довідках: Давня література – література XIX ст.: довідник / редкол. С. П. Денисюк, В. Г. Дончик, П. П. Кононенко та ін. – К.: Либідь, 2000. – 360 с.

Ушкалов Л. З історії української літератури XVII -XVIII століть / Л.Ушкалов. – Харків: Акта, 1999. – 212 с.

Чижевський Д. Історія української літератури / Д. Чижевський. – К.: Академія, 2003. – 567 с.

Шевчук В. О. Муза Роксоланська: Укр. л-ра XVI – XVIII століть: у 2 кн. – Кн. 2 : Розвинене Бароко ; Пізнє Бароко / Валерій Шевчук. – К.: Либідь, 2005. – 726 с.

Шевчук В. О. Муза Роксоланська: Укр. л-ра XVI-XVIII століть: у 2 кн. – Кн.1: Ренесанс; Раннє Бароко / Валерій Шевчук. – К.: Либідь, 2004. – 398 с.

Історія української літератури першої половини XIX ст.

Історико-культурні передумови становлення нової української літератури. Особливості суспільно-історичного контексту. Культурно-освітні центри. Періодичні видання. Основні напрями (стилі), стильові течії на етапі становлення української літератури.

Творчість І. Котляревського. Поема «Енеїда»: історія написання, видання. Характер сміху. «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник»): жанри, характер конфлікту, система образів-персонажів.

Бурлескно-травестійна поезія в українській літературі XIX ст. «Котляревщина» як наслідування «Енеїди» І. Котляревського в інтерпретації П.Куліша, С. Єфремова, М. Зерова. Інерція «котляревщини» в українській літературі XIX ст. Роль, наслідки цього явища в українській літературі.

Жанр байки в українському літературному процесі першої половини XIX століття. Основні тенденції у розвитку жанру байки: зв'язок із байкою, що розвинулась у давній українській літературі. Байкарська спадщина П. Гулака-Артемовського. Проблематика, жанрово-стильова своєрідність байок Є. Гребінки. Байка-приказка Л. Боровиковського.

Творчість Г. Квітки-Основ'яненка. Повісті, оповідання українською мовою («Маруся», «Сердешна Оксана», «Конотопська відьма» та інші): жанр, проблематика, своєрідність стилю. Драматичні твори Г. Квітки. Комедії «Шельменко – волостной писар», «Шельменко – денщик», «Сватання на Гончарівці».

Романтизм – визначне художнє явище нової української літератури. Естетичні принципи романтизму. Жанрова система українського романтизму. Творчість представників Харківської школи романтиків.

Літературна діяльність Л. Боровиковського. Жанр балади в контексті його поезії («Вивідка», «Чарівниця», «Маруся» та інші). Поетика балад А.Метлинського.

Роль М. Костомарова у формуванні напряму романтизму: жанрово-стильова специфіка поезії збірок «Українські балади», «Вітка». Драматургія М.Костомарова. Романтична версія подій української історії у драматичних творах «Сава Чалий», «Переяславська ніч».

Поетика української романтичної лірики п. п. XIX ст. (В. Забіла, М.Петренко). «Руська трійця», «Русалка Дністровая» – їх роль у духовному житті Галичини. Романтична поезія М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького.

Роль Т. Шевченка в українському літературному процесі XIX ст. Ідейно-тематичне, жанрове, стильове розмаїття його творчої спадщини – поезія, драматургія, проза. Балади «Причинна», «Тополя», «Утоплена»: синтез

фольклору і романтичних художніх принципів. Особливості художнього трактування теми жіночої долі у поемі «Катерина». Історичні твори – «Гайдамаки», «Іван Підкова», «Тарасова ніч». Художня інтерпретація мотиву покликання митця. Рукописна збірка «Три літа». Специфіка художнього осмислення сучасної поетові дійсності у поетичних творах «Сон», «Кавказ». Концепт національного історичного минулого у поемі-містерії «Великий льох». Поема «Єретик» в ракурсі художнього освоєння подій чеської історії. Еволюція теми жіночої долі, образ матері у поемах «Наймичка», «Сова». Цикл поезій «В казематі» як художня цілісність. Специфіка інтимної лірики. Російськомовна проза «Художник». «Щоденник» («Журнал»). Драматургія: «Никита Гайдай», «Назар Стодоля». Синтез рис романтизму і реалізму.

Мала проза П. Куліша («Орися», «Гордовита пара», «Дівоче серце», «Січові гості») в ракурсі романтизму. Своєрідність поетики роману «Чорна рада»: особливості історизму, ідеологізація образів, синтез реалізму та романтизму.

Рекомендована література

Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. – К.: Femina, 1995. – 685 с.

Зеров М. Нове українське письменство // Українське письменство / М.Зеров. – К.: «Основи», 2002. – 1273 с.

Історія української літератури ХІХ ст.: у 2-х книгах: підручник / за ред. акад. М. Жулинського / М. Г. Жулинський, М. П. Бондар, О. І. Гончар та ін. – Книга перша. – К.: «Либідь», 2005. – 652 с.

Історія української літератури ХІХ ст.: у трьох книгах / за ред. М. Яценка / М. Яценко, О. Гончар, Б. Деркач та ін. – Книга перша. Перші десятиріччя ХІХ ст. – К.: «Либідь», 1995. – 365 с.; Книга друга. 40-ві – 60-ті роки ХІХ ст. – К.: «Либідь», 1996. – 384 с.

Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60 рр. ХІХ ст. / Є. Нахлік. – К., 1988. – 168 с.

Смілянська В. Стиль поезії Шевченка / В. Смілянська. – К., 1981. – 136 с.

Сулима В. Біблія і українська література / В. Сулима. – К.: «Освіта», 1998. – 400 с.

Чижевський Д. Історія української літератури. Від початків до доби реалізму / Д. Чижевський. – Тернопіль: Феміна, 1994. – 479 с.

Історія української літератури другої половини XIX ст.

Активізація політичного і культурного життя в Україні в другій половині XIX ст. Культурно-освітній рух в Україні. Виникнення «Громад», їх програми. Преса: журнал «Основа», газета «Черниговський листок», їх спрямування, зміст. Художня література на сторінках цих видань. Співіснування в літературі різних напрямів і стилів. Нові риси реалізму. Розвиток літературно-естетичної думки, становлення української професійної критики.

Соціально-побутові, побутово-психологічні нариси та оповідання А.Свидницького («Хоч з мосту та в воду», «Гаврусь і Катруся»). Етнографічні нариси. Соціально-психологічний роман «Люборацькі». Жанр твору, особливості композиції, тематика, проблематика, образи.

Романтичні тенденції у творчості Марка Вовчка. Збірки творів «Народні оповідання» і «Рассказы из народного русского быта»: спільність проблематики, особливості стилю. Повість «Інститутка»: жанрова своєрідність, система образів, порівняльний аналіз із повістю «Ігрушечка», зв'язок із фольклором.

Зв'язок Л. Глібова з українською байкарською традицією. Морально-естетичні проблеми в творах. Ліричний вірш і пісня-романс – основні жанри лірики Л. Глібова («Журба», «Вечір», «Зіронька»).

Фольклорна основа ранніх балад С. Руданського. Пісенність (романсовість) лірики («Сиротина я безродний», «Ти не моя»). «Співомовки» як жанр.

Історико-легендарні та пригодницькі сюжети оповідань «Закоханий чорт», «Матусине благословення», «Вуса», «Голка» О. Стороженка. Повість «Марко Проклятий»: історична і народно-фантастична екзотика, мелодраматичні мотиви в творі.

Мотиви й образи лірики Ю. Федьковича. Новаторство прози: оповідання «Люба-згуба», «Серце не навчити» та ін. Специфіка сюжету драми «Довбуш, або Громовий топір і знахарський хрест».

Об'єктивно-ліричний характер повісткування в прозі І. Нечуя-Левицького. Тема села в ранній прозі. Повість-хроніка «Микола Джеря». Оповідання «Баба Параска і баба Палажка», особливості гумору, використання діалогу і монологу. Соціально-побутова повість «Кайдашева сім'я». Драматургія І. Нечуя-Левицького.

Соціально-психологічний твір Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»: джерела, проблематика, сюжет. Роман «Повія»: особливості психологізму, композиція твору.

Жанрова різноманітність лірики Б. Грінченка: балади, поеми, байки, лірика. Проза: повісті «Сонячний промінь», «Серед темної ночі», «Під тихими вербами». Оповідання з життя шахтарів («Сама, зовсім сама», «Серед чужих людей»).

Новизна тематики, образів, форми оповіді у малій прозі Олени Пчілки. Змалювання життя інтелігенції у повісті «Товаришки».

Створення українського професійного театру. Реалізм драм М.Старицького «Не судилось», «Ой, не ходи, Грицю...», «Талан». Драматургія Марка Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть». Комедії Івана Карпенка-

Карого «Сто тисяч», «Хазяїн, «Мартин Боруля»: образи, своєрідність конфлікту, особливості гумору. Історичні та фольклорні джерела трагедії «Сава Чалий».

Специфіка поетичного світу Якова Щоголіва, Івана Манжури, Павла Грабовського.

Збірки «З вершин і низин», «Зів'яле листя» І. Франка: мотиви лірики, жанрова різноманітність, новизна. Збірка «Мій Ізмарагд»: розмаїття тематики. Тема ролі митця в суспільстві (збірка «Semper tūo»). Поеми І. Франка: історична «Іван Вишенський», філософські «Смерть Каїна», «Мойсей».

Проза І. Франка: різноманітність тематики, жанрів, способів зображення. Твори про дітей і школу («Грицева шкільна наука», «Малий Мирон», «Олівець» та ін. Образи інтелігенції у повістях «Основи суспільності», «Для домашнього вогнища», «Лель і Полель». Драма «Украдене щастя»: специфіка конфлікту, образи. Літературно-критична діяльність І. Франка: «Із секретів поетичної творчості», «Література, її завдання й найважливіші ціхи». Питання творчого методу, творчої праці митця, своєрідності поезії.

Рекомендована література

Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст. / Іван Денисюк. – К., 1999. – 470 с.

Єфремов С. Історія українського письменства / Сергій Єфремов. – К.: Femina, 1995. – 688 с.

Історія української літератури у восьми томах / Засенко О., Калениченко Н, Каспрук А. – К.: Наукова думка, 1969. – Т. 4. – Кн. – 2.

Історія української літератури XIX ст. (70 – 90 р.р.): У 2 кн.: Підручник / О.Гнідан, С. Дем'янівська, С. Кіраль та ін. – К.: Вища школа, 2003.

Історія української літератури XIX ст.: підручник для студ. філол. спец.: у 2х кн. / [заг. ред. М.Жулинського]. – К.: Либідь, 2006. Кн. 2: Література 60-90-х років. – 2006. – 712 с.

Історія української літератури XIX ст.: підручник для студ. філол. спец.: у 3х кн. / [заг. ред. М.Яценка]. – К.: Либідь, 1996. Кн. 2: Література 1860-90-х років. – 1996. – 712 с.

Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: у 3 х кн. / [упор. П. М. Федченко]. – К.: Либідь, 1998. Кн. 2. – К., 1998. – 352 с.

Сивокінь Г. У вимірах сприймання. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функції / Г. Сивокінь. – К.: Фенікс, 2006.

Франко І. Краса і секрети творчості: Статті, дослідження, листи / Іван Франко. – К.: Мистецтво, 1980. – 500 с.

Історія української літератури межі століть (XIX – XX)

Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку української літератури кінця XIX – початку XX ст. Народницький і модерністський дискурси в літературному процесі межі століть. Модернізм в українській літературі:

передумови виникнення, філософське підґрунтя, типологічні та національні ознаки. Проблема дефініції поняття. Етапи розвитку.

Стильові домінанти в європейському й українському модернізмі. Поняття синкретизму. Жанрова палітра українського модернізму кінця XIX – початку XX ст.

Літературні угруповання в літературі зламу століть: «Молода Муза», «Українська хата». «Молодомузівські» мотиви в поезії В. Пачовського і П.Карманського.

Суспільно-політичні та естетичні погляди Лесі Українки. Збірки «На крилах пісень», «Думи і мрії», «Відгуки», їх жанрово-тематичний діапазон. Біблійні мотиви й образи у віршах. Стильові ознаки лірики. Проблематика та художня специфіка поем Лесі Українки «Роберт Брюс, король шотландський», «Давня казка», «Одно слово», «Віла-посестра».

Новаторство драматургії Лесі Українки. Неоромантичні тенденції у творах. Трагізм образу пророчиці у драматичній поемі «Кассандра». Образ митця в драматичних творах «Оргія», «У пущі». Проблематика і жанрова специфіка драматичних поем «Бояриня», «Лісова пісня».

Мотиви лірики, традиційність тропів, символіка, мелодійність віршів Олександра Олеся. Філософське осмислення загальнолюдських проблем буття.

Літературно-естетичні погляди Миколи Вороного. Новаторство лірики: патріотичні, урбаністичні й інтимні мотиви. Проблема історичної пам'яті в поемі «Євшан-зілля».

Образи-домінанти в ліриці Г. Чупринки. Оцінка творчості сучасниками.

Тематичний і жанровий діапазон творчості Володимира Самійленка. Сатирично-гумористична творчість письменника.

Книга Агатангела Кримського «Пальмове гілля»: екзотичні мотиви, традиції й новаторство автора. Настроєво-емоційний діапазон лірики. Особливості версифікації. Роман «Андрій Лаговський» у контексті творчості автора.

Багатогранність наукових, громадських, творчих інтересів Христі Алчевської. Мотиви лірики.

Риси імпресіонізму у творах М. Коцюбинського. Повісті письменника: проблематика, стиль, система образів.

Тема емансипації жінки у творчості Ольги Кобилянської. Проблема злочину й кари в повісті «Земля», психологічна мотивація вчинків героїв, структура твору, роль пейзажів, портретних характеристик, художніх деталей. Фольклорні джерела повісті «У неділю рано зілля копала...», трагізм зображеної ситуації. Новелістика письменниці.

Художня картина світу в книгах новел Василя Стефаника «Синя книжечка», «Камінний хрест», «Кленові листки». Категорії драматичного і трагічного, своєрідність епічної розповіді, психологізм як засіб характеротворення.

Елегійність і споглядальність як домінанти художнього світу Богдана Лепкого. Мала проза письменника, майстерність психологічного аналізу.

Специфіка трактування теми села у прозі Андрія Чайковського. Історичний роман «Сагайдачний»: авторське тлумачення образу гетьмана.

Принципи модерної естетики і творчість Михайла Яцківа. Інтенсивні пошуки нових засобів художнього письма. Трансформація у прозі фольклорної символіки, синтез європейських художніх течій.

Тематика і художні особливості новел Марка Черемшини. Особливості стилю письменника.

Автобіографічний характер оповідань Архипа Тесленка «Немає матусі», «Поганяй до ями!», «Прощай, життя». Трагізм тональності творів.

Основні риси творчості Степана Васильченка. Майстерне відтворення дитячої психології.

Збірка Володимира Винниченка «Краса і сила»: проблематика, система образів, своєрідність стилю. Жанрові особливості роману «Сонячна машина».

Рекомендована література

Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: у 2 кн.: підручник / за ред. О. Д. Гнідан. – Кн. 2. – К.: Либідь, 2006. – 496 с.

Історія української літератури XX століття: у 2 т. – Кн. 1: Перша половина XX ст.: підручник / за ред. В. Г. Дончика. – К.: Наук. думка, 1998. – 464 с.

Матеріали до вивчення історії української літератури: у 5 т. – Т. 4: Література кінця XIX – початку XX ст. / упор. Н. Й. Жук. – К.: Рад. школа, 1961. – 506 с.

Агеєва В. П. Українська імпресіоністична проза / Віра Агеєва. – К.: Інститут літератури НАНУ, 1994. – 160 с.

Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму / Тамара Гундорова. – вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: Часопис, Критика, 2009. – 447 с. – (Сер. „Критичні студії”).

Камінчук О. Художній дискурс української поезії кінця XIX – початку XX ст. / Ольга Камінчук. – К.: Пед. преса, 2009. – 352 с.

Кузнєцов Ю. Імпресіонізм в українській прозі кінця XIX – початку XX ст.: Проблеми естетики і поетики / Юрій Кузнєцов. – К.: Зодіак-ЕКО, 1995. – 304 с.

Шумило Н. Під знаком національної самобутності: Українська художня проза і літературна критика кінця XIX – поч. XX ст. / Наталя Шумило. – К.: Задруга, 2003. – 354 с.

Історія української літератури XX ст.

Становлення раннього українського літературного модернізму. Жанри. Стили. Представники. Роль літературної критики. Суспільно-історична ситуація в Україні в першій половині XX століття та українська література. Модернізм. Авангард. Експресіонізм.

Періодизація української новітньої літератури. Літературний процес 1920-х-30-х років. Українська поезія раннього модернізму.

Особливості розвитку жанрових систем української літератури XX ст.

Літературні угруповання 1920-х років. Зовнішні та внутрішні причини літературної дискусії 1925-28 років, основні проблеми, активні учасники.

«Сонячні кларнети» Павла Тичини: образний синкретизм як основа авторського стилю. Гуманізм української літератури 1920-х років.

Український літературний авангард. Футуризм. Лірика футуристів (М.Семенко, Гео Шкурупій, М. Бажан та ін.).

Трагічний гуманізм Є. Плужника. М. Зеров як чільний представник неокласицизму в українській ліриці 1920-х років.

Творчість В. Сосюри 1920-х років. Ліро-епіка: тематика, проблематика; інтертекстуальність. Роман «Третя Рота».

Творчість М. Хвильового в контексті українського літературного модернізму. Сатира письменника.

Новелістика Г. Косинки: тематика, проблематика, особливості вираження головного героя. Змістовий і формальний лаконізм.

Романний синтез Ю. Яновського («Майстер корабля»). Тема революції та громадянської війни у ранній прозі письменника. Неоромантична концепція героя.

Психологічна проза В. Підмогильного. Новелістика письменника: проблематика. Роман «Місто».

Інтелектуальна проза В. Домонтовича.

Гумор і сатира. Творчість Остапа Вишні.

Драматургія Миколи Куліша. Синтез національного і загальнолюдського в творчості М. Куліша.

Кінематографічний літературний доробок О. Довженка: літературні сценарії, кіноповісті.

Празька літературна група: учасники, ідеологія. Мотивний комплекс у ліриці.

Творчість О. Ольжича і О. Теліги. Є. Маланюк – поет й есеїст. Концепти історіософії Є. Маланюка.

Проза І. Багряного й У. Самчука. Автобіографізм романів І. Багряного «Тигролови» і «Сад Гетсиманський».

Розвиток літературної критики в діаспорі. Ю. Лавріненко, Ю. Шерех, В.Державин, В. Костюк, І. Костецький, І. Кошелівець.

Українська поезія 1960-80-х рр. Лірика та ліро-епос І. Драча, Л. Костенко, В.Симоненка, М. Вінграновського, Д. Павличка, І. Жиленко.

Художня проза соціалістичного реалізму: О. Гончар, П. Загребельний, М.Стельмах. «Химерна проза»: В. Шевчук, Є. Гуцало, В. Дрозд.

Творчість Гр. Тютюнника. Витворення повноцінної експресіоністичної поетики.

Історичний роман Р. Іваничука «Мальви», П. Загребельного «Диво».

Поети-дисиденти: В. Стус, М. Холодний, І. Калинець, І. Світличний.

Рекомендована література

Історія української літератури ХХ століття: у 2 кн. / за ред. В. Г. Дончика. – К.: Либідь, 1994.

Ільницький М. Від «Молодої Музи» до «Празької школи» / Микола Ільницький. – Львів, 1995.

Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія / Соломія Павличко. – К., 1999. – 448 с.

Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: Портрет в історичному інтер'єрі: монографія / Раїса Мовчан. – К.: ВД «Стилос», 2008. – 544 с.

Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури: монографія / Ніла Зборовська. – К.: Академвидав, 2006. – 504 с.

Євшан М. Боротьба генерацій і українська література // Критика. Літературознавство. Естетика / Микола Євшан – К., 1998. – С. 45 – 54.

Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління / Людмила Тарнашинська. – К.: Смолоскип, 2010. – 632 с.

Корогодський Р. Брама світла: Шістдесятники / Роман Корогодський / упоряд. М. Коцюбинська, Н. Кучер, О. Сінченко. – Львів: УКУ, 2009. – 656 с.

Методика викладання української літератури в школі

Література як вид мистецтва і як шкільний предмет. Інтегральний характер завдань викладання: формування в учнів високих моральних якостей, розвиток відтворюючої уяви, творчих здібностей, образного і логічного мислення, усного і писемного мовлення.

Методика навчання літератури як наука. Методи наукового дослідження. Характеристика основних етапів розвитку методики навчання української літератури.

Основні етапи розвитку методики навчання літератури. Внесок у викладання літератури Т. Ф. Бугайко, В. О. Сухомлинського. Методичні пошуки за останні десятиріччя. Перспективи розвитку методичної науки.

Учитель-словесник і його професійні якості. Основні критерії ефективності роботи вчителя літератури, його найважливіші якості і професійні вміння.

Методи викладання літератури в школі. Поняття про методи і прийоми викладання. Необхідність врахування вікових особливостей школярів і специфіки літератури. Система класифікації методів В. В. Голубкова, Т. Ф. Бугайко і Ф.Ф.Бугайка, М. І. Кудряшова. Творчі завдання як засіб збудження в учнів інтересу до літератури. Удосконалення форм самостійної роботи. Семінарські заняття з літератури в старших класах. Основні методи стимулювання і мотивації навчання, методи контролю і самоконтролю ефективності навчання.

Проблемність на уроках літератури, її наукові основи. Шляхи створення проблемних ситуацій. Уроки літератури, їх типи і специфіка. Критерії ефективності сучасних уроків літератури. Навчальні ситуації та їх логічна вмотивованість. Проблема типології уроків літератури. Особливості уроків з позакласного читання, їх різновиди.

Основні етапи вивчення художнього твору. Проблема визначення шляхів аналізу художніх творів у сучасній методичній літературі. Єдність наукових літературознавчих та педагогічних (шкільних) прийомів аналізу. Зумовленість прийомів специфікою літератури.

Специфіка вивчення в школі творів різних жанрів. Врахування генеалогічної (жанрової) природи художнього твору – неодмінна умова ефективності його аналізу в єдності форми і змісту. Аналіз епічних творів. Особливості їх сприймання учнями різного віку. Специфіка вивчення ліричних творів. Жанрова своєрідність ліричних творів і особливості сприймання їх учнями різних класів. Прийоми аналізу ліричних віршів, врахування характеру зображення у них дійсності, специфіки поетичної мови. Роль виразного читання. Специфіка вивчення драматичних творів.

Місце елементів теорії літератури в шкільній програмі. Формування системи теоретико-літературних понять в учнів середніх і старших класів. Роль самостійних творчих робіт учнів в опануванні ними знань з теорії літератури.

Розвиток усного і писемного мовлення учнів у процесі шкільного вивчення літератури. Принцип формування мовної культури школярів. Розвиток усного мовлення учнів. Основні види усних і письмових робіт з літератури, передбачених шкільною програмою.

Наочність як один з важливих принципів навчання. Види наочності. Роль позакласної роботи в літературно-естетичному розвитку школярів, різні її організаційні форми.

Рекомендована література

Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. Українська література в середній школі: Курс методики. - 2-ге видання, доп. - К.: Рад. школа, 1962;

Градовський А.В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика. – Черкаси: Брама, 2003;

Жила С. Теорія і практика української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи. – Чернігів: РВК «Деснянська правда», 2004.

Куцевол О. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури. – Вінниця: Глобус-Прес, 2006.

Марко В.П. Основи аналізу літературного твору. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2003.

Наукові основи методики літератури: навч.-метод. посібник / За ред. Н.Волошиної. – К.: Ленвіт, 2002.

Неділько В. Методика викладання української літератури в середній школі: Підруч. для студ. ун-тів і пед. ін-тів. – К.: Вища школа, 1978;

Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: Ленвіт, 2000;

Ситченко А. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу. – К.: Ленвіт, 2004;

Степанишин Б. Викладання української літератури в школі. – К.: Проза, 1995.

Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція. – К.: Міленіум, 2002.

Структура экзаменационного билета

Экзаменационный билет состоит из трёх вопросов. Первый вопрос посвящен определенным теоретическим, теоретико-прикладным, учебно-методическим аспектам языковых единиц; второй касается определенных теоретико-литературных, историко-культурных понятий; третий вопрос практический, связан с решением коммуникативных ситуаций на заданную тему. Отвечая на вопросы такого типа, необходимо оперировать теоретическими знаниями, анализировать те или иные идеи, раскрывать гипотезы, концепции.

Вопросы ориентированы на проверку системы знаний поступающего и умений четко, аргументированно строить свой ответ с использованием необходимого количества фактов, оперировать соответствующим иллюстративным материалом.

Все решения экзаменационной комиссии по результатам вступительного экзамена принимаются простым большинством голосов членов комиссии. В случае равенства голосов «за» и «против» председателю экзаменационной комиссии предоставляется право окончательного решения. Особые мнения членов комиссии фиксируются в протоколе экзаменационной комиссии.

Результаты сдачи экзамена объявляются после оформления протокола заседания комиссии.

Образец экзаменационного билета:

1. Фразеологізм як одиниця мови (визначення, ознаки).
2. Історико-фольклорна основа історичного роману у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай».
3. Розв'яжіть комунікативну ситуацію з теми «Любов до рідного краю»:
 - Як ви думаєте, що найпотрібніше для щастя народу?
 - Чи знаєте ви людей, які віддали своє життя за щастя рідного краю?*Розкажіть про них.*

Критерии оценивания
специальность 45.04.01 Филология
(профиль: Украинский язык и литература)

Экзамен оценивается по 100-балльной шкале.

Шкала перевода полученных абитуриентами баллов
в пятибалльную систему

100-балльная шкала	5-балльная шкала
0-59	«2» (неудовлетворительно)
60-79	«3» (удовлетворительно)
80-89	«4» (хорошо)
90-100	«5» (отлично)

Оценка «отлично» (90-100 баллов) ставится за ответ, если абитуриент проявляет фундаментальные знания по современному украинскому языку и культуре речи; отлично знает текст произведения, целенаправленно его анализирует (определяет жанр и особенности художественной речи), делает выводы, обобщения; применяет полученные теоретические знания в коммуникативной практике; демонстрирует творческие способности в изложении и использовании теоретического материала; умение логично, непротиворечиво, последовательно разъяснять лингвистические явления и литературоведческие понятия; высокая речевая и языковая компетенция.

Оценка «хорошо» (80-89 баллов) ставится за ответ, если абитуриент проявляет качественное владение знаниями по современному украинскому языку, культуре речи и литературоведению; владение современным терминологическим аппаратом; умение дать без существенных ошибок определения, разъяснить понятия, делать непротиворечивые выводы; знание основных норм современного украинского языка и достаточно качественное владение ими (при допущении 1-2 негрубых ошибок); при определении базовых литературоведческих понятий допускаются второстепенные неточности; хороший уровень речевой и языковой компетенции.

Оценка «удовлетворительно» (60-79 баллов) ставится за ответ, в котором допущены погрешности в теоретической части; абитуриент анализирует соответствующие языковые явления, при этом допускает погрешности; незнание второстепенных персонажей (в повествовательных и драматических произведениях), ошибки в определении их роли; владеет современной терминологией и дефинирует ее под руководством преподавателя; достаточное владение нормами современного украинского языка при допущении 6-8 негрубых отступлений от норм.

Оценка «неудовлетворительно» (0-59 баллов) ставится за ответ, если абитуриент проявляет незнание теоретического материала по украинскому языку и литературе; незнание текста и его художественных особенностей; затрудняется аргументировано анализировать соответствующие языковые и

литературоведческие явления; невладение нормами современного украинского языка с допущением грубых ошибок, сбивчивости, ограниченности словаря, слабой речевой компетенции.

Зав. кафедрой славянской филологии
и прикладной лингвистики

И.А. Кудрейко